

LECTIO DIVINA

SEGÉDANYAG

a szentmise evangéliumi szakaszához

Mt 28, 16-20

Szentháromság vasárnapja („B” év)

Tegyétek tanítványommá mind a népeket!

PÉCSI EGYHÁZMEGYE

„REMÉNYT ÉS JÖVŐT ADOK NEKTEK”
(JEREMIÁS 29.11)

+ **EVANGÉLIUM Szent Máté könyvéből**

Tegyétek tanítványommá mind a népeket!

A tizenegy tanítvány elment Galileába, arra a hegyre, ahova Jézus rendelte őket. Amint meglátták, leborultak előtte, bár néhányan kételkedtek. Jézus odalépett hozzájuk, és így szólt: „Én kaptam minden hatalmat égen és földön. Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek. S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig.”

1. LECTIO – OLVASÁS

1.1. GÖRÖG SZÖVEG SZÓ SZERINTI FORDÍTÁSA

¹⁶ Οἱ δὲ ἑνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,

A tizenegy tanítvány pedig elment Galileába a hegyre, ahová elrendelte nekik Jézus,

¹⁷ καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν.

és meglátva őt imádták, de kételkedtek.

¹⁸ καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

És odamenve Jézus szólt nekik mondván: „Nekem adatott minden hatalom az égben és a földön.

¹⁹ πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος,

Elmenve tehát tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében,

²⁰ διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ’ ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Megtanítva, hogy tartsák meg mindazt, amit parancsoltam nektek: és íme, én veletek vagyok minden nap a világkorszak beteljesüléséig.”

1.2. NOVA VULGATA ÉS MAGYAR FORDÍTÁSOK

NOVA VULGATA

Szent István Társulat fordítása

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása 1.3. Behatárolás

¹⁶ UNDECIM AUTEM DISCIPULI ABIERUNT IN GALILAEAM, IN MONTEM UBI CONSTITUERAT ILLIS IESUS,

¹⁶ A tizenegy tanítvány elment Galileába, arra a hegyre, ahova Jézus rendelte őket.

¹⁶ A tizenegy tanítvány pedig elment Galileába, arra a hegyre, ahova Jézus rendelte őket.

¹⁶ *A tizenegy tanítvány elment Galileába arra a helyre, ahova Jézus rendelte őket.*

¹⁶ *A tizenegy tanítvány pedig elméne Galileába, a hegyre, a hová Jézus rendelte vala őket.*

¹⁶ A tizenegy tanítvány elment Galileába arra a hegyre, ahová Jézus rendelte őket.

¹⁷ ET VIDENTES EUM ADORAVERTUNT; QUIDAM AUTEM DUBITAVERTUNT.

¹⁷ Amint meglátták, leborultak előtte, bár néhányan kételkedtek.

¹⁷ Amikor meglátták őt, leborultak, bár egyesek még kételkedtek.

¹⁷ *Amint meglátták, leborultak előtte, bár néhányan előzőleg kételkedtek. Jézus hozzájuk lépett és így szólt:*

¹⁷ *És mikor meglátták őt, leborulának előtte; némelyek pedig kételkedének.*

¹⁷ Amikor meglátták, leborultak előtte, de néhányan kételkedtek.

¹⁸ ET ACCEDENS IESUS LOCUTUS EST EIS DICENS: “DATA EST MIHI OMNIS POTESTAS IN CAELO ET IN TERRA.

¹⁸ Jézus odalépett hozzájuk, és így szólt: „Én kaptam minden hatalmat égen és földön.

¹⁸ Jézus odament és azt mondta nekik: »Nekem adatott minden hatalom a mennyben és a földön.

¹⁸ „Én kaptam minden hatalmat mennyben és földön.

¹⁸ *És hozzájuk menvén Jézus, szóla nékik, mondván: Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön.*

¹⁸ Jézus hozzájuk lépett, és így szólt: „Nekem adatott minden hatalom a mennyben és a földön.

¹⁹ EUNTES ERGO DOCETE OMNES GENTES, BAPTIZANTES EOS IN NOMINE PATRIS ET FILII ET SPIRITUS SANCTI,

¹⁹ Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére,

¹⁹ Menjetek tehát, és tegyetek tanítvánnyá minden népet. Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében,

¹⁹ *Menjetek tehát, tegyetek tanítványommá minden népet, kereszteljétek meg őket az Atya és Fiú és Szentlélek nevében,*

¹⁹ *Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében,*

¹⁹ Menjetek, és tegyetek tanítvánnyá minden népet! Kereszteljétek meg őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében,

²⁰ DOCENTES EOS SERVARE OMNIA, QUaecumque MANDAVI VOBIS. ET ECCE EGO VOBISCUM SUM OMNIBUS DIEBUS USQUE AD CONSUMMATIONEM SAECULI”.

²⁰ és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek. S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig.”

²⁰ és tanítsátok meg őket arra, hogy megtartsák mindazt, amit parancsoltam nektek! És íme, én veletek vagyok minden nap a világ végéig!«

²⁰ és tanítátok őket mindannak megtartására, amit parancsoltam nektek. Íme, én veletek vagyok a világ végéig.”

²⁰ Tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, a mit én parancsoltam néktek: és ímé én ti veletek vagyok minden napon a világ végezetéig. Ámen!

²⁰ és tanítátok őket, hogy megtartsák mindazt, amit parancsoltam nektek! Íme, én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig.”

1.4. SZÓ SZERINTI ÜZENET

A tizenegy tanítvány közös megjelenése és a galileai helyszín, amire az angyal az üres sírnál utalt az asszonyoknak (Mt 28,7), jelzi, hogy az örök megvesztegetésének leírása után (Mt 28,11-15) egy új epizód kezdődik, amelyben a feltámadt Úr Jézus találkozik apostolaival (Mt 28,16- 20). A szakasz egyúttal a Máté-evangélium befejezése is.

1.5. KULCSSZAVAK RÖVID ELEMZÉSE

μαθητεύσατε (*máthéteuszáte*): tanítvánnyá tesz (Mt 28,19)

A kifejezés az evangéliumokban csak Máténál található meg. Szenvedő (passzív) nyelvtani formában utal egyrészt arra az írástudóra, aki tanítványává lett a mennyek országának (Mt 13,52), másrészt pedig arimateai József, aki Jézusnak lett a tanítványává (Mt 27,57). Továbbá aktív alakban a tizenegy apostol fő küldetését jelöli, amivel a feltámadt Úr megbízza őket: tegyék Jézus tanítványaivá az embereket (Mt 28,19). Ezt a feladatot az evangélium végén bízza rájuk a Feltámadott, hiszen csak az tehet másokat Jézus tanítványaivá, aki maga is a Mester tanítványa.

βαπτίζοντες (*báptidzontesz*): megkeresztelvén (Mt 28,19)

A kifejezés Máténál Jézus nyilvános működésének kezdetén (Mt 3,6.11.13-14.16) és végén jelenik meg (Mt 28,19). A legutolsó két igehely a Máté-evangéliumban a Szentháromság titkához kapcsolódik: Jézus megkeresztelkedésekor az Atya szózata hallatszik a Fiúról, és Isten Lelke mint egy galamb száll le Jézusra (Mt 3,16-17), a feltámadt Úr Jézus pedig küldi a tanítványokat, hogy kereszteljék meg a hívővé lett embereket a Szentháromság nevében (Mt 28,19). Vagyis ez az összefüggés rámutat, hogy a Mester és a tanítványok küldetése arra irányul, hogy a Szentháromság közösségébe vezessék el és kapcsolják be az összes népet.

1.6. KONTEXTUÁLIS – KÁNONI PÁRHUZAMOK

Párhuzamok Máté evangéliumán belül

Mt 9,6a Tudjátok hát meg, hogy az Emberfiának van hatalma a földön a bűnök megbocsátására!

Mt 11,27 Atyám mindent átadott nekem, és senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, s az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú, és az, akinek a Fiú kinyilatkoztatja.

Mt 14,31 Jézus kinyújtotta a kezét és megfogta. „Te kishitű – vonta kérdőre –, miért kételkedtél?”

Mt 18,20 Ahol ugyanis ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok közöttük.

Mt 24,3 Amikor az Olajfák hegyén leült, egyedül tanítványai járultak hozzá, és kérdezték: „Mondd meg nekünk, mikor következik ez be? S mi lesz a jel eljövedeled és a világ vége előtt?”

Mt 24,14 Az országnak ezt az evangéliumát hirdetni fogják az egész világon, bizonyosságul minden népnek, és akkor jön el a vég.

Mt 26,13 Bizony mondom nektek, ahol a világon csak hirdetni fogják az evangéliumot, mindenütt megemlékeznek majd arról is, amit ez az asszony tett.

Mt 26,32 De feltámadásom után majd előttetek megyek Galileába.

Mt 28,7 Aztán siessetek, vigyétek hírül tanítványainak: Feltámadt a halálból, előttetek megy Galileába. Ott viszontlátjátok. Íme tudotokra adtam.

Mt 28.10 „Jézus így szólt: „Ne féljete! Menjete, vigyete hírül testvéreimnek, hogy térjenek vissza Galileába, ott majd viszontlátanak.”

Szinoptikus és jánosi párhuzamok

Mk 16,14 Végül a tizenegynek jelent meg, amikor egyszer asztalnál ültek. Szemükre vetette hitelenségüket és keményszívúságukat, hogy nem hittek azoknak, akik feltámadása után látták.

Mk 16,15-16 Aztán így szólt hozzájuk: „Menjete el az egész világra, és hirdessete az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözü, aki nem hisz, az elkárhozik.”

Lk 24,9.33 A sírtól visszatérve mindent hírül adtak a tizenegynek és a többieknek. (...) Még abban az órában útra keltek, s visszatértek Jeruzsálembe. Ott együtt találták a tizenegyet s társaikat.

Lk 24,47 Nevében megtérést és bűnbocsánatot kell hirdetni minden népnek Jeruzsálemtől kezdve.

Jn 3,35 Az Atya szereti a Fiút, s mindent a kezébe adott.

Jn 13,3 Jézus tudta, hogy az Atya mindent a kezébe adott, s hogy Istentől jött és Istenhez tér vissza.

Jn 14,18-21 Nem hagylak árván benneteket, hanem visszajövök hozzátok. Rövid idő, s a világ nem lát többé, ti azonban láttok, mert én élek, és ti is élni fogtok majd. Azon a napon majd megtudjátok, hogy Atyámban vagyok, ti bennem, s én bennetek. Aki ismeri és teljesíti parancsaimat, az szeret engem. Aki szeret engem, azt Atyám is szeretni fogja. Én is szeretni fogom, és kinyilatkoztatom magam neki.

Jn 14,23 Jézus így folytatta: „Aki szeret engem, az megtartja tanításomat, s Atyám is szeretni fogja. Hozzá megyünk és benne fogunk lakni.”

Jn 17,2 Hatalmat adtál neki minden ember fölött, hogy akiket neki adtál, azoknak örök életet adjon.

Jn 17,24 Atyám, azt akarom, hogy akiket nekem adtál, ott legyenek velem, ahol vagyok, s lássák dicsőségemet, amelyben részesítettél, mivel már a világ teremtése előtt szerettél.

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Dán 7,14 Hatalmat, méltóságot és királyságot adott neki. Minden népnek, nemzetnek és nyelvnek neki kellett szolgálnia. Hatalma örök hatalom volt, amely nem enyészik el soha, és királysága nem megy veszendőbe.

Ag 1,13 Aggeus, az Úr követe így szólt a néphez: „Veletek vagyok!” – mondja az Úr.

ApCsel 1,8 De megkapjátok a Szentlélek rátok szálló erejét, és tanúim lesztek Jeruzsálemben s egész Júdeában és Szamáriában, sőt egészen a föld végső határáig.

ApCsel 2,38 „Térjete meg – felelte Péter –, és keresztelkedjék meg mindegyiktek Jézus Krisztus nevében bűnei bocsánatára. És megkapjátok a Szentlélek ajándékát.”

ApCsel 8,12 De amikor hittek Fülöpnek, aki Isten országáról és Jézus Krisztus nevééről beszélt nekik, megkeresztelkedtek, férfiak és nők egyaránt.”

Ef 1,20-22 Nagyszerű erejét Krisztusban mutatta meg, amikor a halálból feltámasztotta, s a mennyben jobbjára ültette, minden fejedelemségnek, hatalomnak, erőnek és uralomnak, s minden néven nevezhető méltóságnak fölé emelte, nemcsak ezen a világon, hanem az eljövendőben is. Mindent lába alá vetett, őt magát meg mindenek fölött az egész Egyház fejévé tette”

Kol 1,23 Csak álljatok szilárdan és rendületlenül a hitben, és ne tántorodjatok el az evangéliumi reménytől, amelyről hallottatok, hiszen minden teremtménynek hirdették az ég alatt, és én, Pál is ennek a szolgája lettem.”

Jel 12,10 Ekkor harsány hangot hallottam az égben: „Eljött Istenünk üdvössége, ereje és országa, és az ő Fölkentjének uralma, mert letaszították testvéreink vádlóját, aki éjjel-nappal vádolta őket Istenünk színe előtt.”

2. MEDITATIO – ELMÉLKEDÉS

2.1. PATRISZTIKUS NÉZŐPONT

Szent Ágoston: Figyeljete testvérek, hogy megértsétek a Szentháromság titkát! Azt mondjuk, hogy az Atya van, a Fiú van, a Szentlélek van, és az Atya, a Fiú, a Szentlélek egy Isten. Mit olvasunk az Apostolok Cselekedeteiben? A következőt: „*Egy szívvel-lélekkel mindennap összegyűltek a templomban.*” (ApCsel 2, 46 a). Ez a kijelentés az emberekre értendő. Ennek az egységnek azonban van tökéletes megvalósulása, ahonnan ez az emberi egység is származik. Ez pedig Istenben van. Igazat szólok, ha azt mondom, egy embernek egy lelke van, kettő embernek kettő, háromnak pedig három, de ha ők közelednek a szeretet által Istenhez, és elnyerik az üdvösséget, akkor egy lelkük lesz, hiszen mindannyiukat ugyanaz az öröm fogja betölteni Isten országában. Ha pedig már emberek esetében beszélhetünk ilyen egységről, akkor a végtelen és tökéletes Isten esetében még inkább kell. Megerősíti ezt a Rómaiakhoz írt levél is: „*A remény pedig nem csal meg, mert a nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe az Isten szeretete.*” (Róm 5, 5). Így egyesül sok lélek Isten imáadásában. Ezt pedig maga az Úr nem tudná megtenni, ha nem lenne maga is egy.

2.2. TANÍTÓHIVATALI NÉZŐPONT

2.2.1. KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

202. Maga Jézus is megerősíti, hogy Isten az „egyetlen Úr”, és Őt „teljes szívből, teljes lélekből, minden érzéssel és minden erővel szeretni kell”. Ugyanakkor megmutatja, hogy ő „az Úr”. A keresztény hit sajátja, hogy vallja: „Jézus az Úr”. Ez nem ellentétes az egy Istenbe vetett hittel. A Szentlélekben, az „Úrban és életőben” hinni semmiféle megosztást nem okoz az egy Istenben:

„Szilárdan hisszük és őszintén valljuk, hogy csak egyetlen egy örök, mérhetetlen és változhatatlan, fölfoghatatlan, mindenható és kimondhatatlan, igaz Isten van, Atya, Fiú és Szentlélek: bár három személy, de egy lényeg, állag vagy egészen egyszerű természet.”

232. A keresztényeket „az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében” keresztelik meg (Mt 28,19). Előtte azonban a háromszoros „hiszek”-kel válaszolnak a kérdezőnek, aki megkérdezi őket, hogy hisznek-e az Atyában, a Fiúban és a Szentlélekben: „Az összes keresztények a Szentháromságban hisznek”.

233. A keresztényeket az Atya és a Fiú és a Szentlélek „névében” keresztelik meg, és nem az ő „neveikben”, mert csak egy Isten van, a mindenható Atya és az ő egyetlen Fia és a Szentlélek: Szentháromság.

234. A Szentháromság misztériuma a keresztény hit és élet központi misztériuma. Isten misztériuma Önmagában. Tehát a hit többi misztériumainak forrása, azokat megvilágosító világosság. „A hitigazságok hierarchiájában” a legalapvetőbb és a leglényegesebb tanítás. „Az üdvösség története nem más, mint azon utak és módok története, ahogyan az egy igaz Isten: az Atya, a Fiú és a Szentlélek kinyilatkoztatja magát az embereknek, és amikor a bűnnel elfordulnak Tőle, kiengesztelődik és magához öleli őket.”

235. Ebben a paragrafusban röviden bemutatjuk, hogyan történt a Szentháromság misztériumának kinyilatkoztatása (II), hogyan fogalmazta meg az Egyház tanítását e misztériumról (III), s az Atya hogyan valósította meg a Fiú és a Szentlélek isteni küldése által a teremtésre, a megváltásra és megszentelésre vonatkozó „jóságos tervét” (IV).

236. Az egyházatyák különbséget tettek a Theologia és az Oikonomia (üdvrend) között, az első fogalommal jelölik a Szentháromság Isten belső életének misztériumát, a másodikkal mindazt a művet, melyekkel kinyilatkoztatja magát, és közli életét. Az ökonómia föltárja számunkra a teológiát; és megfordítva, a teológia megvilágítja az egész ökonómiát. Isten művei föltárják nekünk belső lényegét, és viszont belső lényegének misztériuma teszi érthetővé összes művét. Hasonlóképpen van ez az emberi személyek között is: a személy megnyilvánul tetteiben, s minél inkább ismerünk egy személyt, annál inkább értjük a cselekedeteit.

237. A Szentháromság a szó szoros értelmében a hit misztériuma, egyike „az Istenben elrejtett titkoknak, melyeket, ha Isten ki nem nyilatkoztatja, nem ismerhettünk volna meg”. Igaz, hogy Isten szentháromságos Létének nyomait teremtő művében és az ószövetségi kinyilatkoztatásában hátrahagyta. De Létének mint Szentháromságnak

bensősége Isten Fiának megtestesülése és a Szentlélek elküldése előtt a pusztá értelem s még Izrael hite számára is megközelíthetetlen misztérium maradt.

238. Istennek mint „atyának” megszólítását sok vallás ismeri. Az istenséget gyakran „az istenek és emberek atyjának” tekintik. Izrael Istent mint a világ Teremtőjét Atyának nevezte. Isten még inkább atyja a szövetség és a Törvény ajándéka folytán a népnek, melyről azt mondja: „Az én elsőszülött fiam Izrael” (Kiv 4,22). Izrael királya Atyjának is nevezik. És egész különlegesen „Atyja a szegényeknek”, az árváknak és az özvegyeknek, akik az Ő jóságos oltalma alatt állnak .

239. Amikor a hit nyelve „Atyának” nevezi Istent, két fő szempontra utal: Isten mindenek eredete és fölöttük álló tekintély, ugyanakkor jóságos, és szeretettel gondoskodik minden gyermekéről. Istennek ez a szülői jósága az anyaság képével is kifejezést nyer, mely inkább Isten immanenciájára, valamint Isten és teremtése közötti bensőséges kapcsolatra utal. Így a hit nyelve az ember szüleivel átélt tapasztalatából merít, akik bizonyos értelemben Isten első képviselői számára. De a tapasztalatok szerint az emberi szülők hibáktól sem mentesek, s így eltorzíthatják az atyaság és anyaság képét. Ezért emlékeztetni kell rá, hogy Isten fölötté áll az emberi nemek közötti különbségnek. Ő nem férfi, nem is nő; Ő Isten. Fölötté áll az emberi atyaságnak és anyaságnak is, jöllehet ezeknek eredete és mértéke: senki sem Atya úgy, ahogyan Isten.

240. Jézus kinyilatkoztatta, hogy Isten korábban soha nem hallott értelemben „Atya”: nemcsak mint Teremtő, hanem örök Atya az Ő egyszülött Fiával való kapcsolatban, aki csak Atyjával való kapcsolatában örök Fiú: „Senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, ahogy senki sem ismeri az Atyát, csak a Fiú, és az, akinek a Fiú Őt ki akarja nyilatkoztatni” (Mt 11,27).

241. Ezért vallották az Apostolok Jézust „Igének”, aki „kezdetben volt (...) Istennél, és Isten volt az Ige” (Jn 1,1), annak, aki „a láthatatlan Isten képmása” (Kol 1,15), „dicsőségének kisugárzása és lényegének képmása” (Zsid 1,3).

242. Utánuk az Egyház, követvén az apostoli Hagyományt, 325-ben a niceai, I. egyetemes zsinaton megvallotta, hogy a Fiú „egylényegű az Atyával”, azaz egy Isten Ővele. A 381-ben összegyűlt konstantinápolyi, II. egyetemes zsinat a niceai hitvallásból a maga megfogalmazásában megtartotta e kifejezést, és megvallotta „Isten egyszülött Fiát, aki az Atyától született az idők kezdete előtt: Isten az Istentől, világosság a világosságtól, valóságos Isten a valóságos Istentől, született, de nem teremtmény, az Atyával egylényegű”.

243. Húsvétja előtt Jézus meghirdeti „egy másik Paraklétosz” (Védelmező), a Szentlélek elküldését. Ő már a teremtésben tevékenyen részt vett, és „szólt a próféták szavával”. Mostantól kezdve a tanítványokkal marad és bennük lesz, hogy tanítsa és „bevezesse őket a teljes igazságba” (Jn 16,13). Így azt a kinyilatkoztatást kaptuk, hogy a Szentlélek Jézussal és az Atyával együtt egy harmadik isteni Személy.

244. A Lélek örök eredése időbeli küldetésében tárul föl. A Szentlelket az apostolokhoz és az Egyházhoz mind az Atya küldi a Fiú nevében, mind a Fiú személyesen, miután visszatért az Atyához. A Lélek személyének küldése Jézus megdicsőülése után teljesen föltárja a Szentháromság misztériumát.

245. A Szentlélekre vonatkozó apostoli hitet 381-ben a II. egyetemes konstantinápolyi zsinat így hirdette meg: „Hiszünk a Szentlélekben, az Úrban és éltetőben, aki az Atyától származik”. Ily módon az Egyház elismeri, hogy az Atya „a teljes istenség forrása és eredete”. A Szentlélek örök eredése nem független a Fiú örök eredésétől. „Hisszük, hogy a Szentlélek is, aki a Szentháromságban a harmadik személy, egy és egyenlő az Atyaistennel és a Fiúval, egylényegű és egy természetű; (...) nem csak az Atya Lelke, nem is csak a Fiúé, hanem egyszerre az Atya és a Fiú Lelke.” Az Egyház konstantinápolyi zsinatának hitvallása vallja: „akit az Atyával és a Fiúval együtt imádunk és dicsőítünk”.

246. A hitvallás latin hagyománya vallja, hogy a Lélek „a Patre Filioque”, `az Atyától és a Fiútól' származik. A firenzei zsinat 1438-ban kifejti: „A Szentlélek (...) lényegét és magától való létét az Atyától és a Fiútól együtt birtokolja, és mindkettőtől öröktől fogva mint egy principiumból és egy leheléssel származik (...). És mivel mindazt, ami az Atyáé, az Atya a nemzéssel odaadta egyszülött Fiának, kivéve az atyaságot, azt is, hogy a Szentlélek a Fiútól származik, a Fiú öröktől birtokolja az Atyától, akitől (a Fiú) öröktől fogva született.”

247. A Filioque kifejezés a 381. évi konstantinápolyi zsinat hitvallásában nem fordul elő. De Szent Leó pápa ősi latin és alexandriai hagyományt követve már 447-ben dogmatikailag vallotta, még mielőtt Róma a kalkedoni zsinaton 451-ben a 381. évi hitvallást megismerte és elfogadta volna. E formula használatát a latin liturgiában fokozatosan (a 8. és a 11. század között) fogadták be a Hitvallásba. Az a tény azonban, hogy a latin liturgia a nicea–konstantinápolyi hitvallásba bevezette a Filioque kifejezést, az ortodox egyházakkal mind a mai napig nézeteltérést okoz.

248. A keleti hagyomány az Atyának elsősorban azt a sajátosságát emeli ki, hogy első eredet a Lélekkel kapcsolatban; amikor a Lelket úgy vallja meg, mint aki „az Atyától származik” (Jn 15,26), azt állítja, hogy az Atyától a Fiú által származik. A nyugati hagyomány elsősorban az Atya és a Fiú közötti egylényegű közösséget állítja, amikor azt mondja, hogy a Lélek az Atyától és a Fiútól (Filioque) származik. E hagyomány „megengedett módon és az értelemnek megfelelően” állítja ezt, mert az isteni személyek örök rendje az egylényegű közösségben úgy foglalja magában az Atyát, mint „principium nélküli principium”, `kezdet nélküli kezdet', a Lélek első eredete, de úgy is, mint az egyszülött Fiú Atyját, aki vele együtt egyetlen principium, melyből „mint egy principiumból” származik a Lélek. Ez a megengedett komplementaritás, ha csak el nem túlozzák, a meghirdetett misztérium valóságába vetett hit azonosságát nem érinti.

249. A Szentháromság kinyilatkoztatott igazsága – elsősorban a keresztség révén – kezdettől fogva az Egyház élő hitének alapja. Kifejezést nyer a keresztségi hitvallás hitszabályában, mely az Egyház igehirdetésében, katekézisében és imádságában fogalmazódott meg. Ilyen formulákat találunk már az apostolok írásaiban, mint például az Eucharisztia ünneplésébe átvett köszöntés: „A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme, az Atya Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal” (2Kor 13,13).

250. Az első évszázadokban az Egyház törekedett arra, hogy szentháromságos hitét pontosabban megfogalmazza, részben azért, hogy a hit megértését elmélyítse, részben, hogy a torzító tévedésektől megvédje. Ez volt az első zsinatok műve, melyet az egyházatyák teológiai munkája alapozott meg és a keresztény nép hitérzéke támogatott.

251. A Szentháromság dogmájának megfogalmazásához az Egyháznak a filozófiából merített fogalmak – substantia, persona/hüposztaszisz, relatio – segítségével saját terminológiát kellett kifejlesztenie. Ezáltal nem rendelte alá a hitet emberi bölcsességnek, hanem ezeknek a fogalmaknak új, korábban ismeretlen értelmet adott, hogy alkalmasak legyenek a kimondhatatlan misztérium kifejezésére, mely „végtelenül fölülmúl mindent, amit mi emberi módon megértünk”.

252. Az Egyház a „substantia” szót (amit néha „essentia” vagy „natura” szóval is fordítanak) az isteni Lét jelölésére használja a maga egységében; a „persona” vagy „hüposztaszisz” szót az Atya, a Fiú és a Szentlélek jelölésére használja, egymásközi valós különbségeik kifejezésére; a „relatio” szót annak kifejezésére használja, hogy a személyek különbözősége kölcsönös kapcsolataikban áll.

253. A Szentháromság egy. Mi nem három istent vallunk, hanem egy Istent három személyben: „egylényegű Háromságot”. Az isteni személyek nem osztják meg egymás között az egyetlen istenséget, hanem mindegyik teljes egészében Isten: „Az Atya egészében az, ami a Fiú, a Fiú egészében az, ami az Atya, az Atya és a Fiú egészében az, ami a Szentlélek: azaz egyetlen Isten a természetet illetően”. „A három Személy bármelyike az a valóság, tudniillik isteni substantia, essentia, vagyis natura.”

254. Az isteni személyek valóságosan különböznek egymástól. „Tiszteljük és megvalljuk az egy Istent, nem úgy, mintha magányos lenne.” Az „Atya”, a „Fiú” és a „Szentlélek” nem egyszerűen az isteni „Lét” módozatainak nevei, mert valóságosan különböznek egymástól: „Az Atya nem ugyanaz, mint a Fiú, sem a Fiú nem ugyanaz, mint az Atya, sem a Szentlélek nem ugyanaz, mint az Atya vagy a Fiú.” Eredési relációik által különböznek egymástól: „Az Atya az, aki nemz, a Fiú az, aki születik, a Szentlélek az, aki származik”. Az isteni Egység Háromság.

255. A három isteni személy vonatkozásban (relatio) van egymással. Az isteni személyek közötti valóságos különbség, mivelhogy ez nem osztja meg az isteni egységet, kizárólag azokban a vonatkozásokban van, amelyek az egyik személynek a másik kettőhöz való viszonyát adják. „A személyek vonatkozást kifejező neveiben az Atya vonatkozásban van a Fiúval, a Fiú az Atyával, a Szentlélek mindkettővel; amikor erről a három személyről beszélünk, a vonatkozásokra vagyunk tekintettel, ugyanakkor egy természetben vagy lényegben hiszünk.” Közöttük tehát „minden (...) egy, ahol a relatio szembenállása nincs jelen”. „Ezen egység folytán az Atya egészen a Fiúban és egészen a Szentlélekben van; a Fiú egészen az Atyában és egészen a Szentlélekben van; a Szentlélek egészen az Atyában és egészen a Fiúban van.”

256. Nazianzi Szent Gergely, akit „teológusnak” is neveznek, a konstantinápolyi katekumenoknak a Szentháromságos hit ezen összefoglalását adja:

„Mindenekelőtt kérék, őrizd a jó letéteményt, amelynek élek és amelyért harcolok, mely bárcsak ez életből távozóban kísérne engem, mellyel az élet minden nehézségét elviselem, és minden gyönyörűséget megvetek és semminek tartok; a hitet, mondom, és a hitvallást az Atyában, a Fiúban és a Szentlélekben. Ezt bízom rád a mai napon, amikor elmerítelek a tisztító vízben, és a magasba emellek. Egész életed kísérőjéül és oltalmazójául adom neked az egy Istenséget és hatalmat, mely a Háromban együtt van, és a Három különbözőt magában foglalja, mely nem különbözik bennük sem állagban vagy

természetben, sem alá- vagy fölérendeltség nem növeli vagy csökkenti (...); a Három végtelen végtelen egységét [adom neked], a Három egyformán Istent, ha külön-külön nézzük (...) ismét Háromságos Istent, ha együtt gondoljuk (...). Alig kezdek gondolkodni az Egyről, azonnal körülragyog a Háromság. Alig kezdem megkülönböztetni a Hármat, visszajutok az Egyhez.”

257. „Ó fény, boldog Háromság és fenséges Egység!” Isten örök boldogság, halhatatlan élet, el nem halványuló fény. Isten a Szeretet: Atya, Fiú és Szentlélek. Isten szabad akaratból közölni akarja boldog életének dicsőségét. Ez az Ő „jóságos terve” (Ef 1,9), melyet szeretett Fiában már a világ teremtése előtt eltervezett. „Eleve arra rendelt minket, hogy Jézus Krisztus által fiai legyünk” (Ef 1,4–5), azaz hogy „Fiának képmását öltjük magunkra” (Róm 8,29), a „fogadott fiúság Lelkének” kegyelméből (Róm 8,15). Ez a terv „kegyelem, melyet örök idők óta nekünk ajándékozott” (2Tim 1,9–10), és közvetlenül a szentháromságos szeretetből fakad. Ez bontakozik ki a teremtés művében, az egész üdvtörténetben a bűnbeesés után, a Fiú és a Szentlélek küldésében, melyeket az Egyház küldetése folytat.

258. Az egész isteni üdvrend a három isteni személy közös műve. Miként a Szentháromságnak egy és ugyanazon természete van, úgy a tevékenysége is egy és ugyanaz. „Az Atya és a Fiú és a Szentlélek a teremtésnek nem három, hanem egy principiuma”. És mégis mindegyik isteni Személy a közös művet személyes sajátosságainak megfelelően végzi. Az Újszövetséghez kapcsolódva vallja az Egyház: „Egy az Isten és Atya, akitől minden, egy az Úr Jézus Krisztus, aki által minden, és egy a Szentlélek, akiben minden van”. Főként a megtestesülés és a Szentlélek kiárasztásának isteni küldései mutatják meg az isteni személyek sajátosságait.

259. Az egész isteni üdvrend, mint egyszerre közös és személyes mű, megismerteti az isteni személyek sajátosságait és egyetlen természetüket. Ezért az egész keresztény élet közösségben van mindegyik isteni Személlyel, anélkül, hogy bármilyen formában megosztaná őket. Aki az Atyát dicsőíti, azt a Fiú által a Szentlélekben teszi; aki Krisztust követi, azért teszi, mert az Atya vonzza és a Szentlélek készíti.

260. Az egész isteni üdvrend végső célja az, hogy a teremtmények belépjenek a boldog Háromság tökéletes egységébe. De már most arra vagyunk hivatva, hogy a Szentháromság lakóhelye legyünk. Az Úr mondja: „Aki szeret engem, megtartja szavamat, és Atyám is szeretni fogja őt, elmegyünk Hozzá és lakást veszünk nála” (Jn 14,23).

„Ó Istenem, imádott Szentháromság, segíts, hogy teljesen megfélelkezzem magamról, azért, hogy Benned mozdulatlan és nyugodt legyek, mintha a lelkem már az örökkévalóságban lenne; semmi ne zavarhassa meg a békémet, semmi ki ne vonjon Belőled, én Változatlanom, hanem minden pillanat vigyen beljebb misztériumaid mélységébe! Békéltess meg a lelkemet; alakítsd át mennyországoddá, kedves lakóhelyeddé és nyughelyeddé. Bárcsak soha magadra ne hagynálak, magam is mindig Veled lennék egész valómmal virrasztván hitemben, imádván Téged, egészen átadva magam a te teremtő tevékenységednek.”

684. A Szentlélek az első a maga kegyelmével hitünk ébresztésében és abban az új életben, amely nem más, mint megismerni az egyedüli Atyát, és akit Ő küldött, Jézus Krisztust. De

Ő az utolsó a Szentháromság személyeinek kinyilatkoztatásában. Nazianzi Szent Gergely, a „Teológus” ezt a kibontakozást az isteni „közös leereszkedés” pedagógiája által magyarázza:

Az Ószövetség az Atyát nyíltan hirdette, a Fiút homályosabban. Az Újszövetség világosan megmutatja nekünk a Fiút, és a Szentlélek istenségét bizonyos értelemben homályosan. Most pedig maga a Lélek velünk van és nyíltabban mutatja meg magát. Ugyanis nem volt biztonságos nyíltan hirdetni a Fiút akkor, amikor az Atya istenségét még nem vallották: sem a Szentlelket – hogy úgy mondjam – súlyosabb teherként ránk helyezni, amikor a Fiú istenségét még nem ismertük: (...) tanácsosabb volt az, hogy fokozatosan (...), hallgatagon fölfelé haladva és „világosságból világosságba” jutva ragyogjon ránk a Szentháromság világossága.

732. Ezen a napon a Szentháromság teljesen ki lett nyilatkoztatva. E naptól kezdve a Krisztus által hirdetett Ország megnyílik azoknak, akik benne hisznek: a test alázatában és a hitben már részesednek a Szentháromság közösségében. A Szentlélek a maga szüntelen eljövetele által vezeti be a világot „a végső időkbe”, az Egyház idejébe, az Országba, amely már örökségként a birtokunkban van, de még nem teljesedett be: Láttuk az igaz Világosságot, megkaptuk az égi Lelket, megtaláltuk az igaz hitet: imádjuk az oszthatatlan Háromságot, mert Ő üdvözített minket.

249. A Szentháromság kinyilatkoztatott igazsága – elsősorban a keresztség révén – kezdettől fogva az Egyház élő hitének alapja. Kifejezést nyer a keresztségi hitvallás hitszabályában, mely az Egyház igehirdetésében, katekézisében és imádságában fogalmazódott meg. Ilyen formulákat találunk már az apostolok írásaiban, mint például az Eucharisztia ünneplésébe átvett köszöntés: „A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme, az Atya Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal” (2Kor 13,13)

813. Az Egyház forrását tekintve egy: „E misztérium végső mintaképe és elve a Szentháromság egy Isten személyeinek, az Atyának és a Fiúnak a Szentlélekben való egysége”. } Az Egyház Alapítóját tekintve egy: Ő, „a megtestesült Fiú (...) kereszthalála által minden embert kiengesztelt Istennel, egy népben és egy testben állítva helyre valamennyiük egységét”. Az Egyház „lelkét” tekintve egy: „A Szentlélek, aki a hívőkben lakik, s betölti és kormányozza az egész Egyházat, hozza létre a hívők e csodálatos közösségét, és Krisztusban oly szorosan kapcsol össze mindenkit, hogy az Egyház egységének elve lesz”. Tehát az Egyház lényegéhez tartozik, hogy egy legyen:

„Ő titokzatos csoda! Bizony egy mindenek Atyja, egy mindenek Igéje is, és egy a Szentlélek, és Ő mindenütt jelen van. Egyetlen Szűz Anya van; és én szeretem őt Egyháznak nevezni.”

950. A szentségek közössége. „Az összes szentségek gyümölcsei minden hívőhöz tartoznak; e szentségekkel mint szent kötelékekkel Krisztushoz kapcsolódnak és kötődnek, leginkább a keresztséggel, mellyel mint egy ajtón át belépnek az Egyházba. A »szentek közösségén« a szentségek közösségét kell értenünk (...). E név (közösség) minden szentségre érvényes, mert Istennel kötnek minket össze (...); leginkább mégis az Eucharisztiaát illeti meg, amely létrehozta ezt a közösséget.”

1077. „Áldott legyen az Isten, Urunk, Jézus Krisztus Atyja, aki Krisztusban minden lelki áldással megáldott minket fönn az égben. Mert őbenne választott ki minket a világ

teremtése előtt, hogy szentek és feddhetetlenek legyünk előtte. Szeretetből eleve arra rendelt bennünket, hogy Jézus Krisztus által – akarata, tetszése szerint – gyermekeivé legyünk; hogy magasztaljuk fölséges kegyelmét, amellyel szeretett Fiában jóságosan megajándékozott minket.” (Ef 1,3–6)

1078. Az áldás isteni cselekmény, mely életet ajándékoz, és forrása az Atya. Az Ő áldása egyszerre szó és ajándék (bene-dictio, eu-logia). A kifejezés emberre alkalmazása imádat és viszonzást jelent Teremtője felé a hálaadásban.

1079. Az idők kezdetétől az idők végéig Isten egész műve áldás. Az első teremtés liturgikus költeményétől kezdve a mennyei Jeruzsálem dicsőítő énekéig a sugalmazott szerzők az üdvösség tervét úgy hirdetik, mint mérhetetlen és hatalmas, isteni áldást.

1080. Isten kezdettől fogva megáldotta az élőlényeket, főleg a férfit és a nőt. A Noéval és minden élőlényel kötött szövetség megújítja ezt a termékenységi áldást az ember bűne ellenére, mely által „átkozott” lett a föld. De Ábrahámától kezdődően az isteni áldás áthatja az emberek halál felé tartó történelmét, hogy az élet felé fordítsa és fölvigye forrásához: „a hívők atyja” hite által, aki megkapja az áldást, elkezdődik az üdvösség története.

1081. Az isteni áldások csodálatos, szabadulást hozó eseményekben mutatkoznak meg: ilyenek Izsák születése, az Egyiptomból való kivonulás (húsvét és exodus), az ígért földjének ajándéka, Dávid kiválasztása, Isten jelenléte a templomban, a megtisztító száműzetés és a „kis maradék” visszatérése. A Törvény, a Próféták és a Zsoltárok, melyek átszövik a választott nép liturgiáját, emlékeztetnek az isteni áldásokra, és dicsőítésben, dicséretben és hálaadásban válaszolnak azokra.

1082. Isten áldásának teljes kinyilatkoztatása és közlése az Egyház liturgiájában történik: az Atyát mint a teremtés és az üdvösség minden áldásának forrását és célját ismerjük el és imádjuk; de értünk megtestesült, meghalt és föltámadt Igéjében elhalmoz minket áldásaival, és Általa árasztja szívünkbe az ajándékot, aki minden más ajándékot birtokol: a Szentlelket.

1083. Így válik érthetővé a keresztény liturgia – a hit és a szeretet válasza azokra a „lelki áldásokra”, melyekkel az Atya megajándékozott minket – kettős természete. Egyrészt az Egyház Urával egyesülve és a Szentlélek készítésére áldja az Atyát „kimondhatatlan Ajándékáért”(2Kor 9,15) imádással, dicsérettel és hálaadással. Másrészt Isten tervének beteljesedéséig az Egyház szüntelenül följánlja „adományainak áldozatát”, és kéri az Atyát, hogy küldje el a Szentlelket erre az áldozatra, magára az Egyházra, a hívőkre és az egész világra, hogy Krisztusnak, a Főpapnak halálában és föltámadásában részesedvén és a Lélek ereje által ezek az isteni áldások az élet gyümölcseit teremjék az Ő „kegyelme dicsőségének dicséretére” (Ef 1,6).

1084. Krisztus, „aki az Atya jobbán ül” és a Szentlelket kiárasztja testére, ami az Egyház, a kegyelmének közlésére alapított szentségek által már tevékenykedik. A szentségek érzékelhető, a mi emberi nemünk számára hozzáférhető jelek (szavak és cselekmények). Hatékonyan valósítják meg a kegyelmet, amelyet jeleznek Krisztus cselekménye miatt és a Szentlélek ereje által.

1085. Az Egyház liturgiájában Krisztus mindenekelőtt a maga húsvét-misztériumát jelzi és valósítja meg. Földi életében Jézus tanításával és cselekedeteivel elővételezte húsvéti misztériumát. Amikor eljött az Ő órája, átélte a történelemnek azt az egyedülálló eseményét, ami nem múlik el: Jézus meghal, eltemetik, föltámad a holtak közül és az Atya jobbjára ül „egyszer” (Róm 6,10; Zsid 7,27; 9,12). Az esemény, mely a mi történelmünkben történik, valóságos, de teljesen egyedülálló: minden más történelmi esemény egyszer megtörténik, azután elmúlik, és az elmúlt idő elemészti. Ezzel szemben Krisztus húsvéti misztériuma nem maradhat csupán a múltban amiatt, hogy Ő halálával lerombolta a halált, és mindaz, amit Ő minden emberért tett és elszenvedett, részesedik az isteni örökkévalóságban, s így fölülmúlja az időt és jelenvalóvá lesz. A kereszt és a föltámadás eseménye maradandó, és mindeneket az életre vonz.

1086. „Amint tehát Krisztust az Atya küldte, úgy küldte Krisztus is a Szentlélekkel eltelt Apostolokat, nemcsak azért, hogy prédikálván az Evangéliumot minden teremtménynek hirdessék, hogy Isten szent Fia halálával és föltámadásával megszabadított minket a sátán hatalmából és a haláltól, s átvitt az Atya országába; hanem azért is, hogy amit hirdettek, az üdvösség művét az áldozat és a szentségek által – melyek körül az egész liturgikus élet forog – megvalósítsák.”

1087. Amikor a föltámadt Krisztus a Szentleket az apostoloknak adja, rájuk bizza a maga megszentelő hatalmát: az apostolok Krisztus szentségi jelévé válnak. Ugyanannak a Szentléleknek erejével adják át ezt a megszentelő hatalmat utódaiknak. Ez az „apostoli jogfolytonosság” áthatja az Egyház egész liturgikus életét: szentségi természetű és az egyházi rend szentsége által adják tovább.

1088. „E nagy mű végrehajtására Krisztus mindig jelen van Egyházában, kiváltképpen a liturgikus cselekményekben. Jelen van a szentmise Áldozatában, mind a papi szolga személyében – mert »az Áldozatot ugyanaz mutatja be most a papok szolgálata által, aki a kereszten önmagát feláldozta« – mind, s leginkább, az eucharisztikus színek alatt. Jelen van erejével a szentségekben, úgyhogy amikor valaki keresztel, maga Krisztus keresztel. Jelen van igéjében, mert Ő maga beszél, amikor az Egyházban a Szentírást olvassák. Végül amikor könyörög és zsoltároz az Egyház, Ő van jelen, aki megígérte: »Ahol ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok közöttük« (Mt 18,20).”

1089. „Valóban, e nagy műben, amely Istent tökéletesen dicsőíti és megszenteli az embereket, Krisztus mindig maga mellé veszi szeretett menyasszonyát, az Egyházat, mely Urának hívja Őt és általa tiszteli az örök Atyát.”

1090. „A földi liturgiában annak a mennyei liturgiának előízét élvezzük, melyet Jeruzsálemben ünnepelnek, a szent városban, ahová zarándokként tartunk, ahol Krisztus, a szentély és az igazi sátor szolgája ül Isten jobbján; a földi liturgiában az összes mennyei sereggel együtt énekeljük az Úrnak a dicsőség himnuszát; tisztelettel megemlékezvén a szentekről, némi részt és közösséget remélünk velük; várjuk az Üdvözítőt, Urunkat Jézus Krisztust, amíg Ő maga, a mi életünk meg nem jelenik, és vele együtt mi is meg nem jelenünk dicsőségében.”

1091. A Szentlélek a liturgiában Isten népe hitének pedagógusa, „Isten fő műveinek”, melyek az Újszövetség szentségei, alkotómestere. A Egyház szívében a vágy, hogy a

föltámadt Krisztus életéből éljünk, a Szentlélek műve. Amikor megtalálja bennünk a hit választát, amit Ő maga ébresztett, valóságos együttműködés történik. Ezért a liturgia a Szentlélek és az Egyház közös műve lesz.

1092. Krisztus misztériumának e szentségi rendjében a Szentlélek ugyanúgy működik, mint az üdvösség rendjének más korszakaiban: Ő készíti elő az Egyházat, hogy Urával találkozzék; emlékezteti a hívő közösséget Krisztusra, és hirdeti Őt; átváltoztató erejével jelenvalóvá és aktuálissá teszi Krisztus misztériumát; végül mint a közösség Lelke összekapcsolja az Egyházat Krisztus életével és küldetésével.

1093. A Szentlélek a szentségi üdvrendben beteljesíti az Ószövetség előképeit. Mivel Krisztus Egyháza „csodálatosan elő volt készítve Izrael népének történetében és az Ószövetségben”, az Egyház liturgiája mint kiegészítő és mással nem helyettesítendő részt őrizi az ószövetségi kultusz elemeit, magáévá téve azokat:

- * elsősorban az Ószövetségi Szentírás olvasását;

- * a zsoltárok imádkozását;

- * és főleg a megemlékezést azokról a szabadító eseményekről és előképszerű valóságokról, melyek Krisztus misztériumában teljesedtek be (az ígélet és a szövetség, a kivonulás és a húsvét, az ország és a templom, a száműzetés és a visszatérés).

1094. A két szövetség harmóniájára irányul az Úr húsvéti katekézise, majd az Apostoloké és az Egyházatyáké. Ez a katekézis föltárja azt, ami az Ószövetség betűi alatt rejtve volt: Krisztus misztériumát. E katekézist „tipologikusnak” nevezzük, mert Krisztus újdonságát az előképek (típusok) felől tárja föl, melyek Őt az Ószövetségben tettekben, szavakban és szimbólumokban előre hirdették. Ezen új olvasat által Krisztus óta az igazság Lelkében föltáruznak az előképek. Így a vízözön és Noé bárkája a keresztség által nyert üdvösséget előképezték, hasonlóképpen a felhő és a Vörös-tengeren való átkelés, valamint a sziklából fakadt víz Krisztus lelki ajándékainak előképe volt; a manna a pusztában az Eucharisziára, „a mennyből való igazi kenyérré” utalt (Jn 6,32).

1095. Ezért az Egyház főként Advent és Nagyböjt idején, és leginkább húsvét éjszakáján az üdvtörténet e nagy eseményeit, liturgiájának „mai napján” újraolvassa és újraéli. Ez azonban megkívánja azt is, hogy a katekézis segítse a hívőket megnyitni az üdvrend e „lelki” megértésére, amint azt az Egyház a liturgiában megmutatja és éli.

1096. Zsidó liturgia és keresztény liturgia. A zsidó nép hitének és vallási életének – ahogy azt ma is vallják és élik – jobb megismerése hozzásegíthet a keresztény liturgia bizonyos összetevőinek jobb megértéséhez. A zsidók és a keresztények liturgiájának lényeges része a Szentírás: Isten ígétének hirdetésében, a hallott ígére adott válaszban, a dicséretben, és az élőkért és holtakért való közbenjáró imában, az isteni irgalomhoz folyamodásban. Az igeliturgia a maga sajátos formájával a zsidóságból ered. A zsolozsmának, más liturgikus szövegeknek és formuláknak, hasonlóképpen legmegbecsültebb imádságaink szövegeinek, mint például a Miatyánknak, megvan a megfelelője a zsidóságban. A szentmise kánonjai is követik a zsidó hagyomány előképeit. A zsidó és a keresztény liturgia hasonlósága – de tartalmi különbözősége is – különösen a liturgikus év nagy ünnepein, például húsvétkor válik láthatóvá. Keresztények és zsidók egyaránt ünneplik a húsvétot: a

zsidók a jövőre irányuló történeti Pászkát; a keresztények a Krisztus halálában és föltámadásában már beteljesült, de végső beteljesedésére még váró Húsvétot.

1097. Az Újszövetség liturgiájában minden liturgikus cselekmény, főleg az Eucharisztia és a szentségek ünneplése Krisztus és az Egyház találkozása. A liturgikus közösség egységet alkot a „Szentlélek közösségének erejéből”, aki Isten gyermekeit Krisztus egyetlen Testébe kapcsolja össze. Ez az egység meghalad minden emberi, nemzeti, kulturális és társadalmi köteléket.

1098. A közösségnek elő kell készülnie az Úrral való találkozásra, hogy tökéletesen fölkészített nép legyen. A szív ezen előkészülete a Szentlélek és a közösség, főként hivatalviselőinek közös műve. A Szentlélek kegyelme a hitet, a szív megtérését az Atya akaratával való megegyezést akarja ébreszteni. E belső magatartások a föltételei azon kegyelmek befogadásának, melyeket a liturgia ünneplése fölkínál, és az új élet gyümölcseinek, melyek megtermésére az ünnep irányul.

1099. A Lélek és az Egyház együttműködik abban, hogy Krisztus és az Ő üdvözítő műve megnyilvánuljon a liturgiában. Főként az Eucharishtiában és analóg módon a többi szentségben a liturgia az üdvösség misztériumának emlékezete. A Szentlélek az Egyház élő emlékezete.

1100. Isten igéje. A Szentlélek elsősorban a liturgikus gyülekezetet emlékezteti az üdvösség eseményének értelmére, életet adva Isten igéjének, amit hirdetnek, hogy be tudják fogadni és életre tudják váltani.

„A liturgikus ünnepléseken igen nagy jelentősége van a Szentírásnak. Ebből olvassák a homíliában magyarázott szent szövegeket, éneklük a zsoltárokat; hatása és ösztönzése alatt fakadtak a liturgikus imádságok, könyörgések és énekek, s belőle tárul föl a cselekmények és jelek értelme.”

1101. A Szentlélek adja Isten igéjének lelki megértését az olvasóknak és a hallgatóknak szívük fölkészültsége szerint. A szavak, a cselekmények és a szimbólumok által, melyek az ünneplés szövetét alkotják, a hívőket és a fölszentelt szolgákat eleven kapcsolatba hozza Krisztussal, az Atya Igéjével és képmásával, hogy életükbe át tudják vinni azoknak a valóságoknak értelmét, melyeket az ünneplésben hallanak, szemlélnek és tesznek.

1102. „Az üdvösség igéje (...) a hívők szívében megerősíti a hitet, melyből születik és növekszik a hívők közössége.” Isten igéjének hirdetése nem csupán valamiféle tanítás: a hit válaszát követeli mint egyetértést és elkötelezettséget Isten és népe Szövetsége iránt. A Szentlélek a hit kegyelmét adja, erősíti és növeli is a közösségben. A liturgikus közösség tehát elsősorban a hitben való közösség.

1103. Megemlékezés (anamnézisz). A liturgikus ünneplés mindig Istennek a történelemben végbevitt szabadító beavatkozásaira hivatkozik. „A kinyilatkoztatás rendje egymással bensőleg összefüggő tettekből és szavakból áll úgy, hogy (...) a szavak (...) és a tettek hirdetik és megvilágítják a bennük rejlő misztériumot.” Az ige liturgiájában a Szentlélek „emlékezteti” a közösséget mindarra, amit Krisztus értünk tett. A liturgikus cselekmények természete és az egyházak rituális hagyományai szerint az ünneplés többé-

kevésbé kifejezett anamnézisben „emlékezik meg” Isten csodálatos tetteiről. A Szentlélek, aki így ébreszti az Egyház emlékezetét, serkenti a hálaadást és a dicséretet (doxológiát) is.

1104. A keresztény liturgia nemcsak pusztán emlékezik a bennünket megszabadító eseményekre, hanem azokat aktuálissá, jelenvalóvá teszi. Krisztus húsvét-misztériumát ünnepeljük, nem ismételjük; csak az egyes ünnepléseket ismételjük. Minden ünneplésben megtörténik a Szentlélek kiáradása, aki az egyetlen misztériumot jelenvalóvá teszi.

1105. Az epiklézis (‘lehívás valamire’) kérés, melyben a pap kéri az Atyát, hogy küldje el a megszentelő Szentlelket, hogy általa az áldozati adományok Krisztus testévé és vérévé, s ezek vétele által a hívek maguk Isten számára élő áldozati adománnyá váljanak.

1106. Az epiklézis az anamnézissel együtt minden szentségi ünneplés, de különösen az Eucharisztia lényegi magva:

„Azt kérdezed, hogy lesz a kenyér Krisztus teste, és a bor (...) Krisztus vére? És én azt mondom neked: a Szentlélek jön, és megteszi azt, ami minden szót és minden gondolatot meghalad. (...) Legyen neked elég hallanod, hogy a Szentlélek által történik, ugyanúgy, miként az Úr a Szent Szűzből és a Szentlélek által fölvette a testet.”

1107. A Szentlélek átforgató ereje a liturgiában Isten országa eljövételét és az üdvösség misztériumának beteljesedését sietteti. A várakozásban és reményben valóságosan elővételezteti velünk a teljes közösséget a Szentháromsággal. A Lélek, akit az Egyház epiklézisének meghallgató Atya küld, életet ad azoknak, akik befogadják, és már most örökségük „foglalója”.

1108. A Szentlélek küldetésének célja minden liturgikus cselekményben az, hogy közösségben legyünk Krisztussal az Ő testének gyarapodására. A Szentlélek mintegy az Atya szőlőtőjének nedve, mely a szőlővesszőkben hozza meg a termést. A liturgiában a Szentlélek és az Egyház bensőséges együttműködése valósul meg. Ő, a közösség Lelke, fogyatkozhatatlanul megmarad az Egyházban, és ezért az Egyház az isteni közösség nagy szentsége, mely összegyűjti Isten szétszórt gyermekeit. A Lélek gyümölcse a liturgiában a Szentháromsággal való közösség és a tőle elválaszthatatlan testvéri közösség.

1109. Az epiklézis azt is kéri, hogy a jelenlévők teljes közösséget alkossanak Krisztus misztériumában. „A mi Urunk, Jézus Krisztus kegyelmének, az Atyaisten szeretetének és a Szentlélek közösségének” (2Kor 13,13) mindig velünk kell maradnia és gyümölcsöt kell hoznia az eucharisztikus ünneplés után is. Az Egyház tehát kéri az Atyát, hogy küldje el a Szentlelket, aki a hívők életét Istennek szóló élő áldozattá teszi azáltal, hogy lélekben Krisztus képmásává válnak, vállalják az Egyház egységének gondját és részesednek az Egyház küldetésében a tanúságtétellel és a szeretetszolgálattal.

2845. E lényegileg isteni megbocsátásnak nincs sem határa, sem mértéke. Amikor „bántásokról” van szó (Lk 11,4 szerint „bűnökről”, Mt 6,12 szerint „adósságokról”), valójában valamennyien adósok vagyunk: „Ne tartozzatok senkinek semmivel, csak azzal, hogy egymást szeressétek” (Róm 13,8). A Szentháromság közössége a forrása és mértéke minden kapcsolat igazságának. Az imádságban, elsősorban az Eucharishtiában válik ez életté.

„Isten nem fogadja el az ellenségeskedő emberek áldozatát, és elküldi őket az oltártól, hogy előbb béküljenek ki testvérükkel, hogy utána békülékeny kéréseik Istennél is békét találjanak. Isten előtt a legnagyobb áldozat a békénk és testvéri egyetértésünk, és az Atya, a Fiú és a Szentlélek egységéből egyesült nép.”

2655. Krisztus és a Szentlélek – aki az Egyház szentségi liturgiájában az üdvösség misztériumát hirdeti, jelenvalóvá teszi és közli – küldetése az imádkozó szívben folytatódik. A lelki élet atyái a szívet néha az oltárhoz hasonlítják. Az imádság magába fogadja és elsajátítja a liturgiát az ünneplés alatt és után. Még akkor is, ha az imádság a „rejtekekben” történik (Mt 6,6), az Egyház imádsága és közösség a legszentebb Szentháromsággal.

2664. A keresztény imának nincs más útja, mint Krisztus. Imádságunk – akár közösségi, akár személyes, szóbeli vagy belső – nem juthat el az Atyához, csak akkor, ha „Jézus nevében” imádkozunk. Jézus szent embersége tehát az út, melyen a Szentlélek megtanít minket imádkozni Istenhez, a mi Atyánkhoz.

2665. Az Egyház Isten igéjével és a liturgia ünneplésével táplálkozó imája megtanít minket az Úr Jézushoz imádkozni. Jóllehet az Egyház imája elsősorban az Atyához szóló imádság, minden liturgikus hagyomány tartalmaz Krisztushoz szóló imádságokat. Egyes zsoltárok – ahogyan az Egyház imádságában a jelen helyzetre alkalmazzuk – és az Újszövetség adják ajkunkra és vésik szívünkbe e Krisztushoz szóló imádság megszólításait: Isten Fia, Isten Igéje, Úr, Üdvözítő, Isten Báránya, Király, Szeretett Fiú, Szűzanya Fia, Jó Pásztor, Életünk, Világosságunk, Reménységünk, Föltámadásunk, emberek Barátja...

2666. De a mindent magába foglaló Név az, amelyet Isten Fia a megtestesülésében kap: JÉZUS. Az isteni név a mi emberi ajkunk számára kimondhatatlan, de Isten Igéje magára véve emberségünket átadja nekünk, és segítségül tudjuk hívni: „Jézus”, „JHVH megszabadít”. Jézus neve mindent magában foglal: Istent és embert, az egész teremtés és üdvösség rendjét. „Jézust” imádkozni azt jelenti, segítségül hívjuk Őt, magunkban Őhozzá folyamodunk. Az Ő neve az egyetlen, mely tartalmazza azt a jelenlétet, amit jelent. Jézus föltámadott, és mindaz, aki segítségül hívja az Ő nevét, befogadja Isten Fiát, aki szerette őt és aki odaadta önmagát érte.

2667. E hitből fakadó, nagyon egyszerű segítségül hívás az imádság hagyományában Keleten és Nyugaton több formát öltött. A leggyakoribb – a Sínai-hegy, Szíria és az Athos-hegy lelki emberei által átadott – formula ez az invocáció: „Jézus Krisztus, Isten Fia, Úr, irgalmazz nekünk, bűnösöknek!” Összekapcsolja a Filippi levél 2,6–11 Krisztus-himnuszát a vámos és a látást koldulók kérésével. Általa a szív összehangolódik az ember nyomorúságával és Üdvözítőjük irgalmasságával.

2668. Jézus szent Nevének segítségül hívása az állandó imádkozás összes útja közül a legegyszerűbb. Amikor alázatos szívvel, figyelmesen gyakran ismételtetik, nem szóródik szét „bőbeszédűségben” (Mt 6,7), hanem „őrzi az Igét és gyümölcsöt terem állhatatosságban”. Ez az imádság „mindig” lehetséges, mert nem egy foglalatosság a többi mellett, hanem egyetlen foglalatosság, tudniillik Isten szeretetéé, mely minden cselekedetet átlelkesít és átalakít Jézus Krisztusban.

2669. Az Egyház imádsága imádja és tiszteli Jézus Szívét, miként segítségül hívja az Ő szentséges Nevét. Imádja a megtestesült Igét és az Ő Szívét, mely az emberek iránti szeretetből megengedte, hogy a bűneink átszűrjék. A keresztény imádság szívesen követi a Megváltót a keresztúton. A stációk a Pretoriumtól a Golgotáig és a sírig jelzik Jézus útját, aki szent keresztje által megváltotta a világot.

2670. „Senki nem mondhatja: »Úr Jézus«, csak a Szentlélekben”(1Kor 12,3). Valahányszor Jézushoz kezdünk imádkozni, a Szentlélek vonz minket az imádság útjára a maga megelőző kegyelmével. Mivel Krisztust emlékezetünkbe idézve Ő tanít minket imádkozni, hogyan ne imádkoznánk Őhöz is? Ezért buzdít az Egyház arra, hogy mindennap kérjük a Szentlelket, különösen fontos cselekedeteink kezdetén és végén.

„Ha a Szentlelket nem kell imádni, hogyan isteníthet meg engem a keresztség által? Ha pedig imádni kell Őt, nem kell-e különlegesen tisztelni?”

2671. A Szentlélek kérésének hagyományos formája az, hogy a mi Urunk Krisztus által segítségül hívjuk az Atyát, hogy adja nekünk a Vigasztaló lelket. Jézus épp akkor sürgeti ezt az Ő nevében történő kérést, amikor megígéri az igazság Lelkének ajándékát. De hagyományos a legegyszerűbb és legközvetlenebb imádság is: „Jöjj, Szentlélek!” Minden liturgikus hagyomány ezt bontja ki a maga antifónáiban és himnuszaiában:

„Jöjj, Szentlélek Úristen, töltsd be híveid szívét, és szeretetednek tüzeit gyullaszd föl bennük.”

„Mennyei Király, Vigasztaló, Igazság Lelke, mindenütt jelenlévő és mindeneket betöltő, javak kincstárnoka és élet kiszolgáltatója, jöjj és lakozzál mibennünk, tisztíts meg minket minden szennytől és üdvözítsd lelkünket, Te, aki jó vagy!”

2672. A Szentlélek, akinek kenete egész lényünket betölti, a keresztény imádság belső tanítómestere. Ő az imádság élő hagyományának Szerzője. Az imádságnak annyi útja van, ahány az imádkozó ember, de mindenki és mindenki vel ugyanaz a Lélek imádkozik. A keresztény imádság a Szentlélekkel közösségben az Egyház imádsága.

2205. A keresztény család a személyek közössége, az Atya és a Fiú Szentlélekben élő közösségének nyoma és képmása. Életet fakasztó és nevelő tevékenysége az Atya teremtő művének tükröződése. Az a hivatása, hogy részt vegyen Krisztus imádságában és áldozatában. A napi imádság és Isten Igéjének olvasása erősíti a szeretetben. A keresztény család evangelizáló és misszionáló közösség.

2.2.2. PÁPAI GONDOLATOK

SZENT VI. PÁL PÁPA EVANGELII NUNTIANDI KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

15. Aki az Újszövetségben figyelemmel kíséri a fiatal egyház kezdeteit, történelmének első lépteit, azt, ahogyan élt, ahogyan cselekedett, észreveheti, mily szoros kapcsolat áll fenn az evangelizáció és maga az egyház között:

Az egyház Jézus és a tizenkét apostol igehirdetésével veszi kezdetét. Ő, az egyház ennek az evangelizációnak természet szerű, közvetlen, kézzelfogható gyümölcse – úgy, ahogyan Jézus mondta: „menjetekek és tanítsatok minden nemzetet”. „Akik megfogadták

szavát, megkeresztelkedtek. Aznap mintegy háromezer lélek megtért... Az Úr pedig napról napra növelte az üdvösségre rendelték számát”.

Az egyház, amely az evangelizáció gyümölcseként született, maga is az evangelizáció feladatát kapja Jézustól. Jézus visszatér az Atyához, de egyházát hagyja itt saját követeként. A világban marad mint Jézus új jelenlétének homályba burkolt és mégis tündöklő jele: a mennybe távozott és mégis köztünk maradó Jézusé. Őbenne Krisztus élete folytatódik. Elsősorban az a hivatása, hogy az ő küldetését, az ő evangelizáló művét folytassa. A keresztények közössége nem valami önmagába zárt közösség. Legbensőbb élete – az imádság, az Ige és az apostolok tanításának hallgatása, a testvéri szeretet gyakorlása, a kenyértörés – éppen azáltal nyeri el értelmét, hogy tanúságtétellel válik mások előtt, csodálkozást kelt, megtéréseket idéz elő, hirdeti a Jó Hírt. Az evangelizáció így válik az egész egyház közös művévé, amelyhez mindenki a saját munkájával járul hozzá a többiek javára.

Az egyház evangelizál, de az evangelizálást önmagán kezdi. Az egyház ugyanis azok közössége, akiknek közös a hitük, közös a reményük. A hit és remény ébrentartásához szüksége van arra: hogy mindezt együtt vallják meg, együtt éljék, a szerető testvéri közösségben gyakorolják. Az egyháznak szüntelenül hallania kell, hogy mi is az, amit hisz, miért remél, mit jelent a szeretet főparancsa. Mint Isten népe, az egyház a világban él, ahol gyakran megkísértik a bálványok, ezért kell, hogy újra és újra hallja „Isten magasztos tetteit”, amelyek egykor az Úrhoz fordították, és amelyek révén most is mindig meghallja az Úr hívását és egyesül őbenne. Tömören tehát úgy lehet mondani: az egyházat magát is mindig evangelizálni kell, hogy az evangélium hirdetésében maga is megőrizze frissességét, lelkesedését, erejét. Erről szólt a II. Vatikáni Zsinat is, az 1974. évi püspöki szinódus pedig újból felidézte az egyházzal szülő tanításnak azt a gondolatát, hogy az egyháznak mindig meg kell térnie, meg kell újulnia, önmagát kell evangelizálnia ahhoz, hogy szavahihetően evangelizálhassa a világot is.

Az egyház annak a Jó Hírnek letéteményese, amelyet hirdetni kell. Rá vannak bízva Jézus Krisztus Újszövetségének ígéretei, az Úr és az apostolok tanítása, az élet ígéje, a kegyelem és Isten ajándékainak forrásai, az üdvösség útja. Az evangélium tartalmát, és így az evangelizáció tartalmát is, mint életadó drága kincset őrzi, nem azért, hogy lakat alatt tartsa, hanem hogy minden embernek hozzáférhetővé tegye.

Az egyház önmagát is evangelizálja és másokhoz is küldetése van. Ő maga is küld hírnököket az evangélium terjesztésére. Az üdvösség ígeit adja ajkukra, átadja nekik azt a tanítást, amelynek ő maga is letéteményese, és elküldi őket, hogy hirdessék az evangéliumot. Hirdessék: ne önmagukat, nem a saját nézeteiket, hanem az evangéliumot, melynek sem ők, sem maga az egyház nem önkényes urai és tulajdonosai; nem bánhatnak vele tetszésük szerint. Szolgálat ez, amelyet teljes hűséggel kell továbbadni.

61. Ki kell tértünk itt, kedves Testvérek és Gyermekünk, egy igen fontos kérdésre. Az első keresztények örömmel vallották meg, hogy egyetemes jellegű egyháznak tagjai. Erről tanúskodtak liturgiájukban, de a bírók és hóhérok előtt is, valamint minden hitvédő iratukban. Teljes tudatában voltak annak, hogy nagy közösség áll mögöttük, amelynek sem a tér, sem az idő nem szab határt: „az igaz Ábeltől az utolsó kiválasztottig”, „a föld végső határáig”, „a világ végezetéig”.

Ilyennek akarta Urunk az egyházat: egyetemesnek, hatalmas fának, amelynek lombjában fészket raknak az ég madarai, halászhálónak, mely mindenféle halat befog, vagy amelyben Péteréhez hasonlóan százötvenhárom nagy halat találtak. Nyájnak akarta az egyházat, amelyet közös pásztor vezet a legelőre. Tehát egyetemesnek akarta, amelynek nincsenek határai, kivéve sajnos egyet: a bűnös ember szívét és lelkét.

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA: CATECHESI TRADENDAE KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

1. Krisztus utolsó parancsa

A hitoktatást az Egyház mindig legfontosabb feladatai között tartotta számon, mivel a feltámadt Krisztus, közvetlenül a mennybemenetele előtt megparancsolta apostolainak, hogy tegyék tanítványaivá mind a nemzeteket, és tanítsák meg őket mindannak megtartására, amit rájuk bízott (vö. *Mt 28,19*). A kötelesség mellé hatalmat is adott az apostoloknak arra, hogy a szemükkel látott és a fülükkel hallott dolgokat, amit láttak és megtapintottak, az élet igéjét, hirdessék az embereknek (vö. *1Jn 1,1*). Ugyancsak kötelességükké tette és hatalmat adott nekik arra, hogy tekintéllyel magyarázzák az Úr tanítását: szavait, tetteit, jeleit, törvényeit. A Szentlelket is azért küldte el nekik, hogy e feladatuknak eleget tudjanak tenni. Az Egyház ilyen irányú törekvéseit aránylag korán hitoktatásnak kezdték nevezni: a tanítványok összegyűjtését és oktatását; a segítségnyújtást ahhoz, hogy az emberek hinni tudjanak és el tudják fogadni Jézust az élő Isten Fiának és életet találjanak benne (*Jn 20,31*); hogy megtanítsák őket erre az életre, és így épüljön Krisztus titokzatos teste. És az Egyház soha nem hagyott fel azzal, hogy ezért erőfeszítéseket tegyen.

10. Az apostolok küldetése

A tanító Krisztus alakja mélyen bevésődött a tizenkét apostol és az első tanítványok lelkébe, és a parancs, hogy „elmenvén tanítsatok minden népet” (*Mt 28,19*), egész életüket meghatározta. Erről tanúskodik Szent János, amikor Jézus szavát idézi evangéliumában: „Nem nevezlek többé szolgának benneteket, mert a szolga nem tudja, mit tesz az Ura. Barátaimnak mondalak titeket, mert amit hallottam Atyámtól, azt mind tudtul adtam nektek” (*Jn 15,15*). Mert nem a saját ötletük volt, hogy Jézust kövessék, hanem Jézus választotta ki és Ő tartotta maga mellett őket, és húsvét előtt Ő rendelkezett úgy, hogy elmenjenek és maradandó gyümölcsöt hozzanak (vö. *Jn 15,16*). Ez volt az oka annak, hogy feltámadása után nyíltan küldte őket, hogy minden népet tegyenek tanítvánnyá.

Az Apostolok Cselekedetei teljes egészében arról tanúskodik, hogy az apostolok és a tanítványok hűségesek voltak a kapott hivatáshoz és küldetéshez. Az első keresztény közösségek „állhatatosan kitartottak az apostolok tanításában és közösségében, a kenyértörésben és az imádságban” (ApCsel 12,24). Ebben pedig már feltűnik a szervezett Egyház képe, amint a tanító apostolok forrásából merítve megszületik és állandóan táplálkozik Isten igéjével; amint ünnepel az eucharisztikus áldozattal és tanúságot tesz a világban az Úrról a szeretet tetteivel.

Mikor pedig az apostolok tevékenysége gyanússá vált ellenségeik szemében, azt nehezményezték, hogy „tanítják a népet” (4,2), és megparancsolták nekik, hogy egyáltalán

ne beszéljenek és ne tanítsanak Jézus nevében (4,18). Tudjuk azonban, hogy éppen a tanítás kérdésében az apostolok úgy ítélték, hogy inkább Istenre kell hallgatniuk, mint az emberekre (4,19).

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA: REDEMPTIONIS DONUM KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

15. Krisztus iránti jegyesi szeretetetek e tanúságából – mely révén világossá válik minden ember számára az evangélium teljes üdvözítő igazsága – fakad, kedves testvérek és nővérek, mint hivatástok sajátossága az Egyház apostoli munkájában, egyetemes küldetésében való részesedés, melyet Istentől kapott sokféle adománnyal minden nép között különböző módokon végez. A ti sajátos küldetéstek harmonikusan kapcsolódik az apostolok küldetéséhez, akiket az Úr „minden néphez” küldött, hogy „tanítsák” (lásd Mt 28,19) őket, és ennek megfelelően kapcsolódik most is a hierarchikus rend küldetéséhez. Az apostolkodásban ugyanis, melyet az Istennek szentelt személyek folytatnak, Krisztus iránti jegyesi szeretetük szinte „szervesen” átalakul az Egyház, mint Krisztus teste, az Egyház mint Isten népe, az Egyház iránti szeretetté, mely egyszerre jegyes és anya.

Nehéz volna leírni vagy csak felsorolni is, hogy az Istennek szentelt személyek az apostolkodásban hányféle módon nyilváníthatják az Egyház iránti szeretetüket. Az apostolkodás mindig abból az ajándékból született, amit a rendalapító különleges adományként Istentől kapott, az Egyház jóváhagyott és így az egész közösség karizmájává lett. Ez az adomány megfelel az Egyház különböző szükségleteinek és a történelmi korok igényeinek, s ugyanakkor folyamatossá válik és erősödik a szerzetesi közösségek életében, mint az Egyház életének és apostolkodásának egyik maradandó eleme. Az apostolkodás minden részletében és minden területén – mind az apostolkodást termékenyítő szemlélődésben, mind a közvetlen apostoli tevékenységben – szüntelenül kíséri benneteket az Egyház áldása, lelkipásztori és anyai gondoskodása, hogy életetek spirituális azonosságát őrizni tudjátok és helyesen tudjatok tevékenykedni Isten egész népe hivatásainak és karizmáinak nagy és egyetemes közösségében. Az egyes intézmények – akár külön-külön, akár szervesen beépülve az Egyház általános küldetésébe – sajátos módon előtérbe helyezik a megváltásnak azt a rendjét, melynek jele, kedves testvérek és nővérek, mindegyiketekbe mélyen belétek van írva az Istennek szenteltség és az evangéliumi tanácsok fogadalma által.

Éppen ezért jóllehet sokféle apostoli munkátok nagyon fontos, mégis a ti legfőbb apostolkodástok mindig: az, ami (s egyúttal aki) az Egyházban vagytok. Mindegyiketekről különösen megismételhetők az Apostol szavai: „Hiszen meghaltatok, és életetek Krisztussal van elrejtve az Istenben (Kol 3,3). Mindazonáltal e „Krisztussal való elrejtettség Istenben” következtében rátok is vonatkoztathatók a Mester szavai: „úgy világoskodjék a ti világosságtok emberek előtt, hogy lássák jótetteiket és dicsőítsék mennyei Atyátokat” (Mt 5,16).

E világosság szempontjából, mellyel „világítanotok kell az emberek előtt”, nagyon fontos a kölcsönös szeretet tanúságtétele, az egyes közösségek testvéri lelkületű összetartása, hiszen az Úr azt mondta: „Arról tudják meg majd rólatok, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy szeretettel vagytok egymás iránt” (Jn 13,35).

„Az evangéliumi tanításból, a szent liturgiából, s főként az Eucharisziából táplálkozó szerzetesi életetek alapvetően közösségi jellege kimagasló módon valósítja a személyek

egymásközti és a közösséggel való kapcsolatát; miközben megelőzitek egymást tiszteletadásban és hordozzátok egymás terhét, e lelki egységgel tanúsítjátok, hogy az Úr jelenlétének örvendeztek (Perfectae Caritatis 15). Nagyon fontos, hogy az Egyházban végzett apostoli munkátokban viseljétek szíveteken az emberek baját és fájdalmát, mely a mai világban oly nyíltan és megrázóan jelentkezik. Az Apostol ezt tanítja: „Hordozzátok egymás terhét, így teljesítétek Krisztus törvényét” (Gal 6,2), majd hozzáfűzi: „A törvény tökéletes teljesítése tehát a szeretet” (Róm 13,10).

A ti küldetésekteknek láthatónak kell lennie! Szorosnak, nagyon szorosnak kell lennie annak a köteléknek, mely benneteket az Egyházhoz köt (lásd CIC 675, 3§). Mindazzal, amit tesztek, de főként azáltal, amik vagytok, hirdetitek és tanúsítjátok ezt az igazságot: „Krisztus szerette az Egyházat, és föláldozta magát érte” (Ef 5,25); ez az igazság a megváltás egész rendjének alapja. Bárcsak Krisztusból, a világ Megváltójából eredne az Egyház iránti szeretetetek kiapadhatatlan forrása!

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA DOMINUM ET VIVIFICANTEM KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

9. A húsvéti búcsúbeszédben – mondhatjuk – elértük a Szentháromság kinyilatkoztatásának csúcsát. Egyúttal ott vagyunk a végső eredmény előtt, a legdöntőbb szavaknál, melyek abban a közismert utolsó küldetésben nyertek kifejezést, amit az apostolok és általuk az Egyház kapott:

„Elmenvén tehát tanítsatok minden népet” – ez olyan parancs, mely bizonyos értelemben magába foglalja a kereszténység szentháromsági formuláját: „...kereszteljétek meg őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében”. Ez a formula rámutat Isten legbensőbb titkára és isteni életére: Atya, Fiú, Szentlélek, háromságban isteni egység. A búcsúbeszédet úgy is értelmezhetjük, mint erre a szentháromsági formulára való felkészítést. Kifejeződik benne a szentség életadó ereje, amely a háromszemélyű Isten életében részesít oly módon, hogy az ember természetfeletti ajándékként megkapja a megszentelő kegyelmet. Így kap meghívást és nyer képességet az ember, hogy részesedjék Isten kifürkészhetetlen életében.

61. A második évezred végének közeledése jelenlévővé teszi számunkra az Ige eljövételét az „idők teljességében”. Ezért az Egyháznak ismételten értelmeznie kell önmagát, a maga isteni és egyúttal emberi jellegét, és azt a misszióját, amely Krisztus messiási küldetésében részesíti, amint ezt a II. Vatikáni Zsinat tanította és végérvényesen meghatározta. Ez az út elvezet minket az utolsó vacsora termébe, ahol Krisztus kinyilatkoztatta a Szentlelket mint Vigasztalót és az Igazság Lelkét, és szólt keresztjéről, elmeneteléről, mint a Szentlélek eljövételének feltételéről:

„Jobb nektek, ha elmegyek, mert ha nem megyek el, akkor nem jön el hozzátok a Vigasztaló. Ha azonban elmegyek, akkor elküldöm hozzátok.” Láttuk, hogy ez az ígéret először már húsvét napjának estéjén, majd Jeruzsálemben pünkösdi ünnepén megvalósult. Ezután a történelem során ez igazolódik az emberiség családjában az Egyház misztériuma révén.

Ennek a hírüladásnak a fényénél nyeri el teljes jelentőségét Krisztusnak az a kijelentése, melyet szintén az utolsó vacsorán tett új eljövételéről. Így érthető, hogy ugyanabban a beszédében nemcsak „elmeneteléről” szól, hanem bejelenti „új eljövételét” is. Azt mondja: „Nem hagylak árván benneteket, hanem visszajövök hozzátok”.

Mennybemenetelekor, végső búcsújának pillanatában még kifejezettebben megismétli: „Én veletek vagyok mindennap, a világ végéig”. Krisztusnak az a kijelentése, hogy újra eljön, – meg hogy az apostolokkal és az Egyházzal marad: „íme én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig” – , mit sem változtat az ő „elmenetelén”. Ez már következik Jézus messiási tevékenységének befejezéséből itt a földön, teljessé vált a megígért Szentlélek elküldésével, mely hozzátartozik küldetésének legbensőbb lényegéhez. Így válik lehetségessé, hogy a Szentlélek munkálkodása eredményeként Krisztus, aki eltávozott, már most és mindörökre új módon eljöhessen. Krisztusnak ez a Szentlélek általi új eljövetele, valamint az ő állandó jelenléte és folytonos ténykedése a lelki életben – a szentségek révén jön létre. Jézus, aki látható emberi alakjában eltávozott, jön és jelen van és olyan bensőséges formában tevékenykedik az Egyházban, hogy azt saját testévé építi. Mint ilyen az Egyház él, működik és növekszik „a világ végezetéig”. Mindez a Szentlélek tevékenysége által valósul meg.

2.3. LITURGIKUS NÉZŐPONT

2.3.1. AZ EVANGÉLIUMI SZAKASZ KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI A SZENTMISE SZERTARTÁSÁNAK EGYÉB SZÖVEGEIVEL

A mai *evangéliumi* epizód (Mt 28,16-20) a Máté evangélium záró szakasza. Fő témaként megjelenik benne: Krisztus hatalma, a missziós illetve szentháromságos formulában megfogalmazott keresztségi és igehirdetői parancs, valamint Krisztus szüntelen jelenléte a hívő közösségben.

A liturgia során leggyakrabban a Szentháromság említése jelenik meg, hiszen Szentháromság vasárnapját ünnepeljük. A *kezdőének* így szól: „Áldott legyen az Atyaisten és Isten egyszülött Fia, valamint a Szentlélek, mert irgalmasságot gyakorolt velünk”.

A *kezdő könyörgés* középpontjában is a Szentháromság és annak személyei állnak: „Mennyei Atyánk, te elküldted a világba Fiadat, az igazság Igéjét és a megszentelő Szentlelket, és ezzel kinyilatkoztattad belső életed csodálatos titkát. Add, hogy az igaz hit megvallásával a Szentháromság dicsőségét megismerjük, és a fölséges hatalmú egy Istent imádjuk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké”. A *szentlecke* (Róm 8, 14-17) az istengyermekségről beszél, de szintén a Szentháromság vonatkozásában. Az *alleluja versben* a szentháromságos dicsőítés (doxológia) hallható: „Dicsőség az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek” (vö. Jel 1,8-9). Az *egyetemes könyörgések*, valamint az ezeket bevezető papi könyörgés a Szentháromság egy-egy „tulajdonságára” helyezi a hangsúlyt. Az első könyörgésben és a záró papi imában pedig a keresztség, illetve a keresztelés témája is visszaköszön. A Szentháromság titkáról szóló ünnepi *prefáció* a hitünk számára oly fontos, ugyanakkor soha sem teljesen megfeythető misztériumot igyekszik értelmezni. Az *áldozási ének* (Gal 4,6) a szentleckéhez hasonlóan a Szentháromságot szemlélve fogalmazza meg az ember helyzetét és szerepét: „Mivel az Isten fiai vagytok, a Fia Lelkét árasztotta szívetekbe az Isten, aki őt így szólítja: Abba, Atya!”.

Az *olvasmányban* (MTörv 4, 32-34. 39-40) szintén találunk kapcsolódási pontot az evangéliumhoz: az Úr mindig gondot visel övéire, mindig velük van, ahogyan azt Jézus is

megígérte az evangéliumi szakasz végén (Mt 28,20). Továbbá a törvények és parancsok megtartása is közös az olvasmány és az evangélium szövegében. Hasonlót állapíthatunk meg a *válaszos zsoltárról* is (Zsolt 32, 4-5. 6 és 9. 18-19. 20 és 22): itt szintén az Úr gondoskodó oltalmáról, illetve igéjének „sziklaszilárd” voltáról hallhatunk. Isten állandósága, jelenléte köszön vissza a már említett *alleluja vers* második felében is: „[dicsőség]...Istennek, aki van, aki volt, és aki eljön újra” (vö. Jel 1,8-9).

2.3.2. LITURGIKUS ÉNEKEK

ÉNEKLŐ EGYHÁZ

Áldott légyen a Szentháromság (572)

http://nepenektar.hu/idoszak/az_ur_unnepei/liturgia/196/intr/681/aldott-legyen-a-szentháromság-benedicta-sit

Kyrie Szentháromság vasárnapjára (418)

<http://nepenektar.hu/idoszak/husvet/liturgia/191/intr/636/orvendezo-szoval-vocem-jucunditatis>

Áldjuk a mennynek Istenét (574)

http://nepenektar.hu/idoszak/az_ur_unnepei/liturgia/196/comm/684/aldjuk-a-mennynek-istenet-benedicamus-deum

GITÁROS ÉNEKEK

Életünk Krisztus élete

https://www.youtube.com/watch?v=OUkPQ_7rmgc

Áradj szét, Lélek!

<https://www.youtube.com/watch?v=zvmXdTd69EM>

Sillye Jenő: A világnak Krisztus kell

<https://www.youtube.com/watch?v=cAdcZo5AmI>

2.4. PEDAGÓGIAI NÉZŐPONT

2.4.1. EVANGÉLIUM TÉMÁJÁT FELDOLGOZÓ IRODALMI MŰVEK

Túrmezei Erzsébet: Két hazám van

Két hazám van,
 első és második hazám.
 Mindkettőt szeretem.
 A másodikat akkor igazán,
 ha az elsőből él az életem.
 A második a föld
 és az első az ég.
 A második a közel,
 az első: nem tudom,
 közel vagy messze még.

A második hazám
virágot ad nekem,
kenyeret ad nekem,
kaszanyéllal s építőkövekkel
miatta kérgezem a tenyerem.
Belémélyeszttem az ekém vasát,
s terem.
De ha az első nem ragyogna rám,
nem volna más a második hazám,
csak sírverem.
Mert azt mondanám, hogy nem érdemes.
Rigó fütyülne, a pacsirta szárnya
dalterhesen nagyon magasan szállna,
a szép tavasz-világ
zengne, fakadna, bomlana.
Lüktetne fában, kőben és szívekben
az élet dallama,
mégis azt mondanám: nem érdemes.
Ugyan miér',
Ha minden véget ér?
A lomb lehull, tavaszra jó a tél,
még a bimbóból is halál beszél.
De én nem mondom, hogy nem érdemes,
és töröm az ugart,
és mindegy nekem, akármeddig tart.
A téli fák csontujjaira is
békésen rámosolygok: majd kihajt.
A sír az egyik part,
és túl a másik part.
Itt véget ér,
itt akármeddig tart,
ott végtelen.

Ez a hit jár velem.
Az Isten jár velem.
Húsvéti Isten és húsvéti hit.
Ugart török, vetek és aratok,
s fejem télben, tavaszban csüggedetlen
felemelem.

Hinni Istenben

Volt egyszer egy kisfiú, aki mindenáron találkozni akart Istennel. Tisztában volt azzal, hogy az Istenhez vezető út nagyon hosszú, ezért összepakolt magának egy hátizsákra való ételt és innivalót, majd elindult. Már nagyon régóta ment, amikor elfáradt és úgy döntött, leül egy padra. A padon egy öreg néni ült, hát leült mellé. A néni a galambokat etette száraz kenyérral. A kisfiú elővette a hátizsákját, hogy a hosszú út után falatozzon egy keveset. De amikor ránézett a néniire, arra gondolt, hogy ez a néni biztos nagyon éhes, és megkínálta őt. Azután a kisfiú inni akart, de arra gondolt, hogy a néni biztos nagyon szomjas is, ezért oda adta neki az üveg vizet. A néni nagyon kedves mosollyal jutalmazta a kisfiú önzetlenségét, de egyebet nem mondtak egymásnak. Már lassan besötétedett, és a kisfiú

úgy döntött, hogy hazamegy, elég volt a kalandból. Amint elindult, pár lépést tett, majd megállt. Hátrafordult, és megölelte jó szorosán az idős nénit. Ez a kedves idős hölgy újra bájos mosolyával ajándékozta meg a kisleányt.

Aztán amikor a kisleány hazaérkezett, az édesanyja valami különös mosolyt látott gyermeke arcán, ezért hát megkérdezte, hogy mi történt ma vele. Ő csak annyit mondott – Istennel ebédeltem, akinek olyan csodálatos a mosolya. Amikor az idős néni ért haza, őt a fia várta és megkérdezte – Miért vagy ilyen boldog? Ő erre így felelt: Istennel ebédeltem. Fiatalabb, mint gondoltam.

2.5. KÉRDÉSEK AZ EVANGÉLIUMHOZ

- Miben nyilvánul meg nálam konkrétan, hogy Jézus Krisztus tanítványa vagyok?
- Az imádságomban mennyire jelenik meg a Szentháromság?

3. ORATIO – IMÁDSÁG

A szentmise első könyörgése

Mennyei Atyánk, te elküldted a világba Fiadat, az igazság Igéjét és a megszentelő Szentlelket, és ezzel kinyilatkoztattad belső életed csodálatos titkát. Add, hogy az igaz hit megvallásával a Szentháromság dicsőségét megismerjük, és a fölséges hatalmú egy Istent imádjuk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

Imádság

Mennyei Atyánk, Jézus nevében kérünk, küldd el Szentlelkedet, hogy hűséges tanítványaid lehessünk, akik bátran, lelkesen és örömmel hirdetjük Országod örömhírét minden embernek. Ámen.

4. CONTEMPLATIO – SZEMLÉLŐDÉS

Tegyétek tanítványommá mind a népeket! (Mt 28, 16-20)

(Forrás: Shutterstock)

5. CONDIVISIO – MEGOSZTÁS

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- a küldetéshez, amire az Úr meghív, ő megadja a szükséges kegyelmet, erőt is.
- Jézus mindig velünk marad.

6. ACTIO – TETTEKRE VÁLTÁS

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- hirdetnem kell nekem is az örömhírt.
- minél inkább bízzam rá magamat Istenre.

IMPRESSZUM

A *Lectio divina* segédanyagok, amiknek felépítése a *lectio divina* módszer felosztását követi, segítik az evangéliumi szakasz imádságos elmélyítését.

Lectio divina segédanyag, Szentháromság vasárnapja („B” év)
Borítófotó © Shutterstock

A Biblia szövegének fordításait a következő forrásokból vettük át:

- liturgikus szöveg: igenaptar.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 18.)
- a görög szöveget az SBLGNT (utolsó letöltés 2020. május 11.)
- latin fordítás: Vatikán online archívuma (utolsó letöltés 2020. május 14.)
- további magyar fordítások: szentiras.hu (utolsó letöltés 2020. május 12.)

Szent Ágoston gondolatait a Biblia dei Padri kiadvány alapján Rácz Dávid fordította.

Katolikus Egyház Katekizmusa: archiv.katolikus.hu/kek (utolsó letöltés 2020. május 15.)

Pápai gondolatok: regi.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 14.)

Túrmezei Erzsébet: Két hazám van – <http://reggelidicseret.blogspot.hu/2016/06/hinni-istenben.html>

Hinni Istenben – <https://keresztynversek.wordpress.com/tag/fil-121>

A *Lectio divina segédanyag* összeállításában a *lectio divina* munkacsoport működött közre, melynek vezetője Nyúl Viktor, egykori és jelenlegi tagjai pedig: Asztalos Gábor Tamás, Asztalos Lívია, Csonka Laura, Endrédi Melinda, Geiszelhardt Sára, Görföl Tibor, Grász-Szily Boglárka, Haász Rebeka Anna, Fazekas Zsófia, Hegyi László, Járai Ferenc, Máté Mária Magdolna Teréz nővér, Mohay Réka, Molnár Dzszenifer, Nyúlné Révfalvi Ildikó, Paal Ágnes, Rácz Dávid, Rácz Édua Anna, Roszkopf Rita, Sárszegi Judit, Szabóné Nagy Katalin, Vermes Nikolett, Zimonyi Géza.

Ezen kiadvány tartalma szerzői jogi védelem alatt áll. A szerzői jogok tulajdonosai a fentebb említett esetekben az ott megjelölt jogtulajdonosok, külön meg nem jelölt esetekben a Pécsi Egyházmegye. Hitbuzgalmi és lelkipásztori célra a kiadvány anyaga szabadon felhasználható.

Kiadja a Pécsi Egyházmegye, 2021

7621 Pécs, Dóm tér 2.

E-levelcím: lectio.divina@pecs.egyhazmegye.hu

Honlap: lectiodivina.hu